

Vlaams
Parlement

stuk **2307** (2013-2014) – Nr. 1
ingediend op 9 december 2013 (2013-2014)

Motie

van de heer Joris Van Hauthem

betreffende een belangenconflict

TOELICHTING

In het kader van de uitvoering van de zesde staatshervorming wordt op dit ogenblik in de Kamer een wetsontwerp tot wijziging van het Kieswetboek ten gevolge van de hervorming van de Senaat behandeld (*Parl. St.* Kamer 2013-14, nr. 53-3185/1), dat samen moet worden gelezen met tal van andere voorstellen van de institutionele meerderheid die een grondige hervorming van de Senaat op het oog hebben. De bedoeling van de institutionele meerderheid met die hervorming van de Senaat bestaat erin “de Senaat om te vormen tot een kamer van de deelstaten” (*Parl. St.* Senaat 2011-12, nr. 5-1720/1, pagina 1).

Bij de hervorming van de Senaat worden evenwel een aantal voor Vlaanderen communautair uiterst gevoelige en onaanvaardbare regelingen ingevoerd. In het door deze motie gewraakte wetsontwerp vinden we onderdelen terug van twee dergelijke onaanvaardbare regelingen: het laten samenvallen van de federale verkiezingen met de deelstaatverkiezingen en de regeling betreffende de aanwijzing van de Franstalige gecoöpteerde senatoren.

1. Samenvallende verkiezingen

De institutionele meerderheid heeft wetgevende initiatieven genomen om vanaf 2014 de verkiezingen voor zowel het deelstatelijke, het federale als het Europese bestuursniveau voortaan te laten samenvallen.

In artikel 3 van het voornoemde wetsontwerp wordt in dat verband artikel 105 van het Kieswetboek vervangen, waardoor de termijn voor de verkiezing van de Kamer van Volksvertegenwoordigers van de huidige vier jaar op vijf jaar wordt gebracht (ter uitvoering van de herziening van artikel 65 van de Grondwet, waar die termijn eveneens wordt gewijzigd (*Parl. St.* Senaat 2011-12, nr. 5-1750/1)). Die regeling aligneert dus de termijn van het federale bestuursniveau met de termijnen van de deelstaatparlementen en zorgt er via enkele andere wetgevende ingrepen voor dat die termijnen in 2014 en daarna zullen samenvallen. De optie die voor de deelstaten wordt gecreëerd om daarvan af te wijken door hun de mogelijkheid te geven hun eigen verkiezingsdatum en de duur van hun legislatuur te wijzigen, is pure theorie en zal wellicht nooit praktijk worden. Alvorens het zover kan komen, moet er immers eerst een tweederdemeerderheid gevonden worden in het Federale Parlement tijdens de huidige legislatuur (*Parl. St.* Senaat 2011-12, nr. 5-1752/1), vervolgens moet er tijdens de volgende legislatuur, na nieuwe verkiezingen, nogmaals een tweederdemeerderheid worden gevonden in het Federale Parlement om die bepaling in werking te laten treden. En ten slotte moet er in het deelstaatparlement dat de duur van zijn legislatuur en het samenvallen van zijn verkiezingsdatum met de federale verkiezingen wenst te wijzigen, eveneens een tweederdemeerderheid worden gevonden om dat door te voeren. Bovendien is er nog het feit dat bijzondere wetten en gewone wetten belemmeren dat een deelstaat, in casu de Vlaamse, in de praktijk werk zou kunnen maken van afzonderlijke verkiezingen, inzonderheid wat de problematiek van de zes Brusselse verkozenen in het Vlaams Parlement betreft. Er zijn op dat vlak immers enkele bijna onoverkomelijke moeilijkheden waarop de institutionele meerderheid (momenteel) geen antwoord geeft. Koen Muylle, referendaris bij het Grondwettelijk Hof, merkt (in een artikel in het Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen en Publiekrecht) terecht op dat “het zeer moeilijk zal zijn om gebruik te maken van die constitutieve autonomie. Het probleem dat zich dienaangaande stelt, betreft de zes Brusselse leden van die assemblee. Die komen sinds 2004 niet meer uit de Nederlandse taalgroep van het Brusselse Hoofdstedelijke Parlement, maar worden, tegelijk met de verkiezingen voor dit laatste, in afzonderlijke verkiezingen rechtstreeks verkozen. Enkel de kiezers die bij de verkiezing voor het Brussels Hoofdstedelijk Parlement hun stem uitbrengen op Nederlandstalige lijsten, of die zich voor die verkiezing onthouden, kunnen een stem uitbrengen voor de verkiezing van de zes Brusselse leden van het Vlaams Parlement. Indien de verkiezingen voor het Vlaams Parlement

niet langer zouden samenvallen met die voor het Brussels Hoofdstedelijk Parlement, kan dit mechanisme echter niet langer worden gebruikt en wordt het bijzonder moeilijk te bepalen wie aan de verkiezingen voor de Brusselse leden van het Vlaams Parlement mag deelnemen.”. Zoals gesteld werd, geven de partijen van de institutionele meerderheid geen antwoord op deze problematiek zodat die mogelijkheid volkomen dode letter is.

Om democratische en autonomistische redenen zijn samenvallende verkiezingen voor het Vlaamse bestuursniveau onaanvaardbaar. Door op hetzelfde ogenblik verkiezingen voor verschillende bestuursniveaus te organiseren, belet men de kiezer immers zich volmondig uit te spreken over het beleid dat door elk van de verschillende bestuursniveaus werd gevoerd. In de praktijk zal de kiezer zich in zijn stemgedrag immers laten leiden door het beleid dat door het meest dominante bestuursniveau werd gevoerd. Samenvallende verkiezingen monden derhalve per definitie uit in een verschraling van het democratische gehalte van onze samenleving. Bovendien leiden samenvallende verkiezingen onvermijdelijk tot een feitelijke inperking van de autonomie van de deelstaten, zoals dat in het verleden reeds meermaals werd aangetoond. In de praktijk betekent dat immers dat daardoor de coalitie- en regeringsvorming op deelstatelijk niveau wordt afgestemd op de coalitie- en regeringsvorming op het federale niveau. Dat brengt op zijn beurt met zich mee dat het beleid van de deelstaatregeringen en deelstaatparlementen vaak wordt afgestemd, zeker in cruciale aangelegenheden, op het beleid van het federale niveau. Het ontnemt met andere woorden de facto aan de deelstaten een groot deel van hun zelfstandige dynamiek doordat het hen veel meer onderhorig maakt aan het federale niveau.

De Vlaamse volksvertegenwoordiging heeft zich tot op heden nog niet middels resoluties of anderszins uitgesproken tegen die wijze van ondergraving van de autonomie van de Vlaamse deelstaat en dat geldt evenzeer voor de Vlaamse uitvoerende macht aangezien daarover niets in enig Vlaams regeerakkoord terug te vinden is. Toch mag het duidelijk zijn dat er in Vlaanderen geen meerderheid voorhanden is voor samenvallende verkiezingen. Alvast Vlaams minister-president Kris Peeters verklaarde zich reeds herhaaldelijk tegenstander van een dergelijke maatregel. “Vanuit democratisch oogpunt vind ik dat de burger het Vlaams beleid afzonderlijk kan en moet beoordelen. [...] Ik sta altijd verrast dat democraten pleiten voor minder verkiezingen in plaats van voor verkiezingen voor elk niveau apart.”, zo stelde hij in plenaire vergadering van het Vlaams Parlement (*Hand. Vl.Parl.* 2011-12, nr. 26).

2. Aanwijzing van de Franstalige gecoöpteerde senatoren

Voor de aanwijzing van de Franstalige gecoöpteerde senatoren wordt een regeling uitgewerkt waarbij niet alleen de stemresultaten van de verkiezingen voor de Kamer van Volksvertegenwoordigers worden meegeteld die door de (Franstalige) lijsten werden behaald in de kieskringen die in Wallonië en Brussel-Hoofdstad gelegen zijn, maar waarbij ook de stemresultaten van de Franstalige partijen in het administratieve arrondissement Halle-Vilvoorde in rekening worden gebracht.

In het voornoemde wetsontwerp wordt het Kieswetboek gewijzigd met het oog op de geplande hervorming van de Senaat. Een aantal van die wijzigingen slaat op de aanwijzing van de Franstalige gecoöpteerde senatoren. Artikel 37 van het wetsontwerp herstelt artikel 215 van het Kieswetboek teneinde de zetelverdeling van de gecoöpteerde senatoren te regelen per taalgroep op basis van het stemcijfer van de politieke formaties voor de Kamerverkiezingen binnen de respectieve kieskringen, respectievelijk administratieve arrondissementen (in concreto dus enkel het arrondissement Halle-Vilvoorde wat de Franstalige lijsten betreft). Artikel 40 van het wetsontwerp herstelt artikel 217 van het Kieswetboek teneinde politieke formaties de mogelijkheid te geven om binnen hun taalgroep verklaringen van samenhang af te leggen zodat lijsten hun resultaten in de verschillende kieskringen kunnen samentellen wat de zetelverdeling van de gecoöpteerde

senatoren betreft. In paragraaf 2 en paragraaf 4, 2°, van dat voorgestelde artikel 217 wordt verwezen naar artikel 217quater van het Kieswetboek, waarin bepaald wordt dat voor de zetelverdeling van de gecoöpteerde senatoren van de Franse taalgroep de stemresultaten van de Franstalige partijen in het administratieve arrondissement Halle-Vilvoorde worden meegeteld. Artikel 42 van het wetsontwerp voegt een artikel 217bis in het Kieswetboek in aangaande het bezorgen van de stemcijfers van de lijsten door de voorzitters van de kieskringhoofdbureaus. Het tweede lid van dat nieuw voorgestelde artikel van het Kieswetboek bepaalt dat in de kieskring Vlaams-Brabant het stemcijfer van de Franstalige partijen wordt opgesplitst in de stemmen die in het administratieve arrondissement Halle-Vilvoorde werden behaald en de stemmen die elders in de kieskring werden behaald, met het oog op de toepassing van artikel 217quater van het Kieswetboek. Artikel 45 van het wetsontwerp voegt een artikel 217sexies in in het Kieswetboek met betrekking tot de berekening voor de verdeling over de lijsten van de tien zetels voor gecoöpteerde senatoren. In paragraaf 2 wordt voor de berekening van de kiesdeler voor de zetelverdeling in de Franse taalgroep bepaald dat daarvoor de geldig uitgebrachte stemmen in de Waalse en Brusselse kieskringen, alsook de geldig uitgebrachte stemmen in het administratieve arrondissement Halle-Vilvoorde in rekening moeten worden gebracht.

Die regeling houdt vanzelfsprekend een inbreuk in op het territorialiteitsbeginsel en is in strijd met de grondwettelijke indeling van het land in gemeenschappen (artikel 2 van de Grondwet), in gewesten (artikel 3 van de Grondwet), in taalgebieden (artikel 4 van de Grondwet) en in provincies (artikel 5 van de Grondwet).

De regeling is bovendien in strijd met de kamerbreed uitgesproken wil van de Vlaamse volksvertegenwoordiging en van de Vlaamse uitvoerende macht.

In een van de welbekende vijf Vlaamse resoluties van 1999, namelijk in de resolutie betreffende een aantal specifieke aandachtspunten voor de volgende staatshervorming (*Parl.St.* VI.Parl. 1998-99, nr. 1343/1), wordt uitdrukkelijk het volgende gesteld: “1° het territorialiteitsbeginsel en het principe van de niet-inmenging moeten ten volle gerealiseerd en gewaarborgd worden;”.

In de Octopusnota van februari 2008, die werd opgenomen in de Vlaamse regeerverklaring van 13 juli 2009, en die dus integraal tot het Vlaamse regeerakkoord behoort, formuleerde Vlaams minister-president Kris Peeters het standpunt van zijn regering als volgt: “Ik wil hier ook wijzen op een aantal specifieke aandachtspunten die we in de discussies over een staatshervorming in herinnering willen brengen. Ik vernoem uitdrukkelijk het territorialiteitsbeginsel en het principe van niet-inmenging. Het beginsel van territorialiteit neemt een fundamentele plaats in in het Belgische staatsrecht. Het werd grondwettelijk verankerd door ons land in te delen in 4 taalgebieden [...]. De Vlaamse overheid verwerpt dan ook elk initiatief dat ingaat tegen onze vraag naar respect voor het Nederlandstalige karakter van de rand rond Brussel en de territoriale integriteit van Vlaanderen.”.

De onlogische en ongrondwettige regeling voor de aanwijzing van de Franstalige gecoöpteerde senatoren is niet alleen in strijd met de door de Vlaamse Regering en alle in dit parlement vertegenwoordigde partijen breed gedragen visie omtrent het respecteren van het territorialiteitsbeginsel, maar is eigenlijk ook in strijd met de bedoelingen van de institutionele meerderheid zelf. Zoals hierboven al vermeld werd, is het de bedoeling van de institutionele meerderheid om een Senaat van de deelstaten op te richten. Het ligt dan ook voor de hand dat de samenstelling van die Senaat gebeurt op basis van criteria die gegrondvest zijn op de territoriale indeling van de deelstaten zoals ze in de Grondwet wordt bepaald en dat op dat punt geen afwijkingen worden gemaakt waarbij Halle-Vilvoorde onrechtstreeks electoraal wordt gelinkt aan Wallonië en Brussel.

3. Besluit

Hoofdstuk VI van het Vlaamse regeerakkoord handelt over de staatshervorming, Brussel en de Vlaamse Rand. In dit hoofdstuk stelt de Vlaamse Regering: “We hanteren de in de wetgeving voorziene instrumenten wanneer andere overheden op ons bevoegdheidsdomein ageren.”. Met de in deze motie gewraakte maatregelen wordt niet onmiddellijk aan Vlaamse bevoegdheden getornd, maar wordt wel afbreuk gedaan aan fundamentele Vlaamse belangen. Voor de Vlaamse partijen, indien ze consequent willen zijn met zichzelf, is er dan ook alleen maar de conclusie mogelijk dat de aangehaalde elementen uit het wetsontwerp tot wijziging van het Kieswetboek ten gevolge van de hervorming van de Senaat de Vlaamse belangen fundamenteel schaden en dat het derhalve noodzakelijk is daartegen een belangenconflict in te roepen.

Joris VAN HAUTHEM

MOTIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op het wetsontwerp tot wijziging van het Kieswetboek ten gevolge van de hervorming van de Senaat (*Parl. St.* Kamer 2013-14, nr. 53-3185/1), inzonderheid op de artikelen 3, 37, 40, 42 en 45;
- overwegende dat met dat wetsontwerp elementen worden gerealiseerd met betrekking tot enerzijds het instellen van samenvallende verkiezingen voor alle parlementen en anderzijds de wijze van aanstellen van de Franstalige gecoöpteerde senatoren waarbij de kiesresultaten van de Franstalige lijsten in het administratieve arrondissement Halle-Vilvoorde worden meegeteld;
- gelet op:
 - 1° de verklaringen van de Vlaamse minister-president tijdens de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement van 7 maart 2012;
 - 2° artikel 2 tot en met 5 van de gecoördineerde Grondwet;
 - 3° de resolutie van het Vlaams Parlement betreffende een aantal specifieke aandachtspunten voor de volgende staatshervorming (*Parl. St.* Vl.Parl. 1998-99, nr. 1343/1);
 - 4° het Octopusoverleg, zoals verwoord in de toespraak van Vlaams minister-president Kris Peeters van 1 februari 2008;
 - 5° het Vlaamse regeerakkoord, waarin de Octopusnota als bijlage werd opgenomen, zodat zij er integraal deel van uitmaakt (*Parl. St.* Vl.Parl. 2009, nr. 31/1);
- overwegende dat:
 - 1° samenvallende verkiezingen een aantasting inhouden van de autonomie van het Vlaamse bestuursniveau, zij de Vlaamse kiezer beletten het Vlaamse bestuursniveau te beoordelen op zijn merites, de Vlaamse Regering daardoor gereduceerd wordt tot een afspiegelingscollege van de Federale Regering en dat dat een verschraling van het democratische gehalte van onze instellingen met zich meebrengt;
 - 2° de Vlaamse Regering en de Vlaamse politieke partijen in het algemeen elke inbreuk op het territorialiteitsprincipe resoluut afwijzen;
 - 3° Halle-Vilvoorde door de in deze motie van belangenconflict gewraakte regeling omtrent de aanwijzing van de Franstalige gecoöpteerde senatoren onrechtstreeks electoraal wordt gelinkt aan Wallonië en Brussel en dat dat bijgevolg een inbreuk vormt op het territorialiteitsprincipe;
 - 4° de regeling eveneens in strijd is met het door de institutionele meerderheid nagestreefde doel om een Senaat van de deelstaten tot stand te brengen;
 - 5° de regeling eveneens strijdig is met de grondwettelijke indeling van het land in gemeenschappen (artikel 2 van de Grondwet), in gewesten (artikel 3 van de Grondwet), in taalgebieden (artikel 4 van de Grondwet) en in provincies (artikel 5 van de Grondwet);
- gelet op:
 - 1° artikel 32, §2, van de gewone wet van 9 augustus 1980 tot hervorming der instellingen;
 - 2° artikel 109 van het Reglement van het Vlaams Parlement;
- verklaart ernstig te worden benadeeld door het wetsontwerp tot wijziging van het Kieswetboek ten gevolge van de hervorming van de Senaat (*Parl. St.* Kamer 2013-14, nr. 53-3185/1), en vraagt daarom de schorsing van de behandeling van voornoemd wetsontwerp met het oog op overleg.

Joris VAN HAUTHEM